

ARTE
PRACOWNIA KONSERWACJI ZABYTKÓW
mgr Andrzej Lewandowski
61-312 Poznań, ul. Glebowa 35
REGON 630288306 NIP 782-135-44-64
PKO BP 37 1020 4027 0000 1402 0440 3853

**Konserwacja i restauracja
barokowych malowideł ściennych z ok. 1730 r.
wraz ze sztukateriami**

**na sklepieniu Sali Sesyjnej Urzędu Miasta Poznania
(dawniej Wielkiego Refektarza)
na parterze zachodniego skrzydła zespołu pojezuickiego
w POZNANIU**

**OPIS TECHNOLOGII I STANU ZACHOWANIA
WRAZ Z PROGRAMEM PRAC**

Opracowanie:

Mgr ANDRZEJ LEWANDOWSKI
dyplomowany konserwator dzieł sztuki

Poznań, 2021

PROJEKT KONSERWATORSKI CHRONIONY PRAWEM AUTORSKIM

mgr Andrzej Lewandowski

dyplomowany konserwator
dzieł sztuki

I. Wstępny opis obiektu

Malowidła ściennie oraz sztukaterie będące przedmiotem niniejszego opracowania pokrywają niemal całą powierzchnię sklepienia w dawnym Wielkim Refektarzu klasztoru Jezuitów (obecnie duża Sala Sesyjna Urzędu Miasta) w Poznaniu.

Sala znajduje się na parterze zachodniego skrzydła dawnego klasztoru przylegając do jego południowo – zachodniego narożnika i opisywana jest w literaturze jako „Wielki Refektarz”¹. Zbudowana jest na rzucie wydłużonego prostokąta wzdłuż osi północ - południe, o wymiarach: dług.: 19,85 m, szer.: 8,48 i wysokości max: 4,95 m. Nakryta jest sklepieniem nieckowym z trzynastoma lunetami – po pięć nad dłuższymi ścianami, dwie nad ścianą południową i jedna centralnie nad ścianą północną. Pod lunetami, w głębokich, skośnych gładkach w ścianach zachodniej i południowej znajduje się siedem okien. Pod lunetami drugą i piątą w ścianie wschodniej znajdują się dwa wejścia do sali. Wszystkie lunety ujęte są w sztukatorskie, profilowane, płytkie opaski o szer. ok. 30 cm.

Splywy sklepienia wspierają się w miejscach styku ze ścianami na odcinkach profilowanych gzymsów o wys. ok. 30 cm i dług. ok 1,0 m każdy. Wyjątek stanowią wsporniki narożne o dług. 35 cm każdy i dwa wsporniki na ścianie północnej o długości 2,25 m każdy.

Całkowita powierzchnia sklepienia obejmująca powierzchnie gładkie (malowidła) i sztukaterie wynosi ok. 226 m².

Przeprowadzone w 2018 r. prace konserwatorskie doprowadziły do całkowitego odsłonięcia dekoracji zachowanych w południowej partii sklepienia i obejmowały pas o wymiarach 960 x 470 cm. Przeprowadzone prace ujawniły istnienie:

- malowideł wykonanych w technice al. fresco na który składają się: fragment malowidła pośrodku kolebki oraz popiersia Świętych Jezuitów w czterech lunetach,
- malowideł w technice al. secco, temperowych: częściowo odsłonięte portrety kardynałów (?) na wysklepkach wschodnim i zachodnim
- sztukaterii roślinnych i figuralnych, polichromowanych: zachowanych w niewielkich fragmentach i negatywie wyciętym w warstwie arricciato.
- śladu po monumentalnej ramie sztukatorskiej obiegającej pierwotnie sceny w centralnej partii sklepienia.
- nie natrafiono na ślady złoceń wzmiankowanych w przekazie z 1732 r.

¹ Katalog Zabytków Sztuki, Miasto Poznań, pod red. Z. Kurzawy i A. Kuztelskiego, Cz. II, Śródmieście kościoły i klasztory, IS PAN W-wa 1998, s.42

Pośrodku sklepienia odkryto niemal połowę dużej sceny zakomponowanej w formie czwórliścia o wym.: dług. 4,50 m, szer. 1,90 m. Scena ta, skierowana podstawą ku ścianie południowej przedstawia - w dolnej części - naturalnej wielkości, ujętą *en pied*, z lewego profilu, postać kroczącego, bosego mężczyzny, unoszącego przed sobą, na wysokości piersi misę, na której leży chleb (?). Mężczyzna o długich, opadających na ramiona włosach i ciemnym zaroście patrzy przed siebie. Ubrany jest w długą, związaną w pasie, białą tunikę. Za nim, w głębi, widnieje zarys dużego, okrągłego, nakrytego białoszarym obrusem stołu, po bokach którego siedzą dwie postacie, odsłonięte jednak tylko częściowo. Z prawej strony, przy dolnej krawędzi kompozycji, stojące na prostokątnym pulpicie dwa szklane kielichy o stożkowatych czaszkach i stopach napelnia z dzbaną półnagie putto. Tło sceny w kolorze intensywnego błękitu wylania się przy lewej i prawej krawędzi.

Scenę tę obiega szeroki na ok. 35 – 40 cm pas bardzo słabej jakości, gruboziarnistego tynku wygładzonego bardzo pobieżnie, który wypełnia miejsce po przypuszczalnie istniejącej tu pierwotnie szerokiej, sztukatorskiej ramie.

We wszystkich czterech lunetach o wym.: szer. ok. 3,30 m, wys. ok. 1,85 m odkryto wizerunki jezuickich Świętych. Wszystkie przedstawiają Świętych w popiersiach, w owalnych, nieco zwężających się ku górze, iluzjonistycznie malowanych *en grisaille* ramach w kolorze rozbielonego ugru, z wolutami w zwieńczeniach i u podstawy, ozdobionymi zróżnicowanymi w formie liśćmi akantu wypełniającymi narożniki trójkątnych pól lunet i opatrzone również zróżnicowanymi polami z łacińskimi inskrypcjami. Tło ram jest szarobłękitne, a trójkątne, dolne narożniki lunet wypełnione są ciemnougrowymi polami.

W lunetach nad ścianą południową umieszczono wizerunki Św. Ignacego i Św. Franciszka Ksawerego.

W lunecie wschodniej odkryto wizerunek Św. Franciszka Borgiasza.

W lunecie zachodniej odsłonięto wizerunek Św. Alojzego Gonzagi.

Na wschodnim i zachodnim wysklepku sklepienia częściowo odsłonięto portrety kardynałów. Oba zakomponowane w owalnych, iluzjonistycznie malowanych, ugrowo – brązowych (imitujących złocenie) ramach z poszerzoną dolną partią zawierającą inskrypcje i zielonoszarą kokardą u szczytu.

Na wysklepku południowym, pomiędzy lunetami, odkryto zachowany negatyw skutej sztukaterii wycięty w tynku, jednak o czytelnym, bardzo bogatym, gęstym rysunku wici roślinnej z liśćmi i kwiatami, oplatającej znajdujące się w dolnej partii niewielkie tondo z zachowanym wstępnym rysunkiem w tynku przedstawiającym popiersie Madonny.

Zarówno pierwotna sztukateria roślinna jak i pełnoplastyczna, jak należy przypuszczać, postać Madonny uległy zniszczeniu. Pola pomiędzy sztukaterią pokryto jasnym błękitem.

II. Historia obiektu

Do budowy obecnego gmachu dawnego Kolegium Jezuickiego przystąpiono w 1701 r. z inicjatywy i dzięki funduszom o. Marcina Trąpczyńskiego. Podstawa budowy był projekt Jana Catenaccziego zatwierdzony w Rzymie. Budowę rozpoczęto od skrzydła zachodniego, po czym wstrzymano ją z powodu konieczności przesunięcia fosy i postawienia nowego muru miejskiego. Prace zostały przerwane w 1703 r. podczas wojny północnej z powodu ustawienia przez Szwedów szanca na placu budowy. Prace pod kierunkiem Jana Catenaccziego, przy współudziale jezuita Jana Zelnera zostały wznowione dopiero w 1719 r.. Wprowadzono wówczas korektę osi budynku. W 1725 r. ściany zostały uszkodzone przez huragan. W 1729 r. doprowadzono budowę do korony murów a w 1730 r. ukończono korpus główny.² W 1732 r. wzmiankowany jest refektarz z bogatym wystrojem „błyszczącym złoceniami”.³ W 1737 r. cenną posadzkę refektarza zniszczoną przez powódź przeniesiono do biblioteki na I piętrze. Po kasacie zakonu jezuitów w 1773 r. budynek był użytkowany przez tzw. Akademię Wielkopolską a od 1780 szkołę wydziałową i w tym okresie doszło do systematycznego usunięcia lub zakrycia śladów bytności zakonu w budynkach Kolegium. Zlikwidowano bibliotekę, pomoce naukowe, muzeum itp. Wtedy też prawdopodobnie usunięto m.in. większą część wystroju wewnątrz – skuto sztukaterie i zatynkowano malowidła. Po zaborze Poznania w 1793 r. budynki zostały przejęte przez pruski urząd Kamery Wojny i Domen, administrujący tzw. Prowincją Prus Południowych. W okresie wojen napoleońskich budynki stały się rezydencją króla saskiego Fryderyka Augusta. Od 1815 r. mieściły Rejencję Wielkiego Księstwa Poznańskiego i do 1833 r. stanowiły siedzibę namiestnika króla pruskiego, ks. Antoniego Radziwiłła. Od 1833 r. siedziba Naczelnego Prezesa Rejencji. W okresie międzywojennym w budynkach mieścił się Urząd Wojewódzki a podczas okupacji siedziba namiestnika Rzeszy. Od 1945 r. w budynku mieścił się ponownie Urząd Wojewódzki, od 1963 r. Urząd Rady Narodowej a obecnie Urząd Miasta.

² Ibid. s.38

³ Witold Gałka, O architekturze i plastyce dawnego Poznania do końca epoki baroku, Wydawnictwo miejskie, Poznań, 2001, s.292

III. Technika wykonania

Podłożem malowidła jest mur ceglany, jednorodny pod względem chronologicznym i technologicznym. Cegły łączone są zaprawą wapienno - piaskową o różnym składzie i granulacji kruszywa.

Zaprawa wapienno - piaskowa pokrywająca sklepienie została wykonana w sposób charakterystyczny dla malarstwa freskowego, dwuwarstwowo z wapna dołowanego i dobrej jakości, przesianego piasku o zróżnicowanej granulacji. Pierwsza warstwa, o grubości ok. 1,5 - 2 cm, - arriciato została wykonana z piasku średnioziarnistego o zróżnicowanej granulacji i wyraźnym dodatkiem kawałków łamanego węgla drzewnego. Na tej warstwie wykonano wstępny rysunek kompozycji przenosząc go prawdopodobnie metodą przepróchy z wcześniej przygotowanego i perforowanego kartonu sproszkowanym węglem drzewnym, po czym rysunek wzmocniono czarną temperą. W partii sztukaterii w tej warstwie świeżego tynku wycięto rysunek nożem lub specjalnym rylcem do sgraffita. Warstwa zewnętrzna – intonaco o grubości ok. 1 - 2 cm została wykonana z przesianego piasku drobnoziarnistego i została dokładnie wygładzona. W partii sztukaterii w tej warstwie powtórnie wycięto rysunek sztukaterii na głębokość ok 1 – 2 cm, starannie opracowując brzegi cięcia i montując w partiach niektórych, większych i cięższych elementów metalowe kotwy, po których zachowały się jedynie nawiercone otwory w cegle. Obie warstwy tynku zawierają niewielką domieszkę żwiru i powszechnie spotykanych, przypadkowych prawdopodobnie dodatków organicznych i ceramicznych. Na podstawie zachowanych w niektórych zagłębieniach tynku fragmentów sztukaterii można stwierdzić, że była ona wykonana w technice wapienno – piaskowej z zaprawy bardzo drobnoziarnistej, na miejscu, w technice tzw. „z ręki”, a następnie malowana w technice wapiennej lub temperowej.

Malowidło wykonane zostało w technice al. fresco z niewielkim dodatkiem kazeiny. Zestaw pigmentów ogranicza się do używanych powszechnie na przestrzeni wieków barwników ziemnych – kredy – tzw. bieli świętojańskiej, czerni organicznej, ugru, umbry, czerwieni żelazowej, ziemi zielonej, smalty.

Warstwa malarska portretów kardynałów została wykonana w technice al. secco na suchym tynku w technice tempere jajowej.

IV. Stan zachowania i przyczyny zniszczeń obiektu

Mur ceglany – W przeważającej mierze w dobrym stanie zachowania. Dolną część lunety wschodniej oraz centralną południowo zachodniej przecinają pojedyncze pęknięcia tynku, które, być może powiązane są z pęknięciami muru powiązane z kilkumilimetryowym przesunięciem lica. Na powierzchni zapraw i malowidła nie ma śladów szerokich pęknięć, zawilgoceń lub ataku mikroorganizmów, które mogłyby wskazywać na poważniejsze uszkodzenia muru. Pęknięcie muru w dolnej części lunety pd.- wsch. wypełnione jest współczesną zaprawą cementową.

Zaprawa wapienno - piaskowa - wewnętrzna struktura oryginalnej zaprawy jest na dużym obszarze malowideł osłabiona i zdeintegrowana na skutek częściowego rozkładu spoiwa wapiennego pod wpływem wilgoci, co widać zwłaszcza w lunetach nadokiennych i w okolicach spęknięć. Osłabieniu uległa również w licznych partiach przyczepność tynków do podłoża – dotyczy to zwłaszcza powierzchni sąsiadujących z pęknięciami muru wraz z tynkiem. Liczne spęknięcia i odspojenia tynku od podłoża występują na obszarze wysklepka ze sztukaterią. Na całej powierzchni widoczne są cienkie pęknięcia włosowate (częściowo wcześniej naprawiane) wskazujące na delikatne ruchy mechaniczne i odspojenia lub rozspojenia pomiędzy warstwami. Niemal cała wewnętrzna struktura oryginalnego tynku jest w różnym stopniu zdeintegrowana i osłabiona, miejscami sproszkowana i zasolona. Dotyczy to zwłaszcza partii lunet.

Warstwa malarska - silnie przetarta, uszkodzona, na skutek urazów mechanicznych, spowodowane prawdopodobnie przetarciem malowidła przed zatynkowaniem. Na całej powierzchni występują liczne, drobne ubytki warstwy fresku połączone z płytkimi ubytkami zewnętrznej warstwy zaprawy intonaco oraz kazeinowej warstwy lokalnych wykończeń warstwy malarskiej. Cała powierzchnia zewnętrznej warstewki węglanowej malowidła jest w znacznym stopniu zabrudzona. Malowidła temperowe – portrety kardynałów i błękitna monochromia towarzysząca sztukateriom – silnie pudrująca się i przetarta.

Całość pokryta jest wtórną warstwą cienkiej o 0,5 – 1,0 cm grubości zaprawą wapienno – piaskową o kruszywie drobnoziarnistym, kilkoma warstwami białych pobiał wapiennych, warstw klejowych, zacierką gipsową i dwiema warstwami XX- wiecznej, grubo kładzionej farby emulsyjnej.

V. Wytyczne prac konserwatorskich

Na podstawie przeprowadzonych dotychczas odkryć malowideł i sztukaterii oraz badań konserwatorskich i technologicznych a także analizy źródeł historycznych sformułowano następujące ogólne założenia prac konserwatorskich:

- wystrój sklepienia ujawniony w partii południowej w 2018 r. oraz podczas punktowych badań odkrywkowych w 1998 r. w centralnej partii sklepienia, jest najstarszą i jedyną istniejącą dekoracją, którą należy wiązać z okresem bezpośrednio po wybudowaniu tego najstarszego skrzydła klasztoru ok. 1730 r. i która została, po zaledwie 50 latach ekspozycji, w wyniku kasaty jezuitów, zasłonięta i częściowo zniszczona,
- stan zachowania malowideł, bardzo zróżnicowany w zależności od partii sklepienia i techniki, pozwala na ich pełną konserwację i niemal całkowitą restaurację (dokładny zakres i stopień rekonstrukcji i punktowań będzie możliwy po odsłonięciu malowideł na całej powierzchni sklepienia)
- sztukaterie roślinne i figuralne na południowym wysklepku i ujawnione podczas prac odkrywkowych w 2018 r., stanowiące uzupełnienie dekoracji malarskiej, uległy niemal całkowitemu zniszczeniu w XVIII w. ale ich pozostałości i ślady są zachowane m.in. w postaci negatywów odcisniętych w tynku, co umożliwia ich rekonstrukcję. Należy założyć pełną rekonstrukcję sztukaterii roślinnych i figuralnych oraz monumentalnej ramy sztukatorskiej centralnego pola sklepienia, po wykonaniu projektu rekonstrukcji poprzedzonego badaniami porównawczymi oraz próbami in situ.

IV. Program prac konserwatorskich

1. Zabezpieczenie powierzchni posadzki Sali Sesyjnej przed uszkodzeniem przed ustawieniem rusztowań i prowadzeniem prac – ok. 168,7 m²
2. Ustawienie rusztowań w formie platformy na wysokości ok. 2,0 - 2,7 m nad posadzką. – ok. 168,0 m²
3. Wykonanie badań sondażowych i prób usuwania zabrudzeń i przemałowań. – 2,0 m²
4. Pełna rekonstrukcja ramy sztukatorskiej scen centralnych, (szer. 0,4 m, dług. ok.47,0m) metodą wyciągania na miejscu, „z ręki”, elementy narożne częściowo odlewane, w technice wapienno – piaskowej, z zacierką wapienno - gipsową szlifowaną i monochromią, z zastosowaniem kotw ze zbrojeniem mocowanych w sklepieniu.
Rekonstrukcja ramy, ze względu na bezpieczeństwo malowideł, powinna zostać wykonana w I etapie prac, przed ich całkowitym odsłonięciem, a po odsłonięciu jedynie zewnętrznych krawędzi scen malarskich (wewnątrz ramy) i monochromii (na zewnątrz ramy) umożliwiającym uchwycenie przebiegu ramy. (projekt profilu – rys.3 w zał.)
5. Wykonanie odkrywek pasowych i pasowo – schodkowych met. mechaniczną - 20,0 m²
6. Pobranie próbek do badań technologicznych tynków i polichromii i wykonanie badań składu tynków, określenie barwników i spoiw oraz stopnia zasolenia i składu chemicznego soli. – 30 szt.
7. Odsłonięcie oryginalnych, XVIII - wiecznych malowideł i sztukaterii - usunięcie wtórnych nawarstwień tynków, zacierek gipsowych, monochromii klejowych i emulsyjnych metodą mechaniczną z doczyszczeniem. – ok. 180,0 m²
8. Usunięcie zabrudzeń powierzchniowych metodą mechaniczną przy pomocy środków wycierających (np. gumy wish-ab, gumki, sztyfty z włókna szklanego). – ok. 180,0 m²
9. Usunięcie przemałowań klejowych i wtórnych retuszy metodą mechaniczną z doczyszczeniem met. chemiczną. Usunięcie wtórnych uzupełnień wapiennych, cementowych i gipsowych. – ok. 2,0 m²
10. Wzmocnienie krawędzi tynku oryginalnego w okolicach ubytków metodą zakładania opasek konserwatorskich wapienno-piaskowych z dodatkiem środków wzmacniających i plastyfikujących – ok. 5,0 m²
11. Usunięcie przebarwień warstwy malarskiej fresku metodą chemiczną (np. przy pomocy krótkotrwałych okładów ze słabego roztworu węglanu amonu, przemywanych wodą destylowaną). – ok.50,0 m²
12. Usuwanie ewentualnych zagrzybień warstwy malarskiej metodą mechanicznego usuwania grzybni, usuwania przebarwień a następnie dezynfekcja metodą impregnacji zaatakowanej partii tynku i malowidła przy pomocy 1% alkoholowego roztworu preparatu biobójczego – ok. 180 m²

13. Usunięcie soli rozpuszczalnych w wodzie z wewnętrznej struktury zapraw metodą nawilżania wodą destylowaną, okładów z ligniny i wymuszonej migracji do rozszerzonego środowiska. – ok. 50,0 m²

14. Utrwalenie powierzchni polichromii metodą spryskania aerozolem substancji konsolidującej w dyspersji wodnej z dodatkiem środka dezynfekcyjnego – ok. 180 m²

15. Wzmocnienie strukturalne tynków o osłabionym spoiwie metodą impregnacji. - ok. 30,0 m²

16. Przyklejenie odspojonych partii tynków do podłoża i wypełnianie pęcherzy metodą zastrzyków pod ciśnieniem z preparatu podklejającego i wypełniającego odspojenia, ze stemplowaniem. – ok. 40,0 m²

17. Wzmocnienie partii tynku szczególnie osłabionych lub narażonych na powtórne odspojenie metodą instalacji dodatkowych wzmocnień mechanicznych w postaci kotwiczek z drutu stalowo-tytanowego mocowanych w cienkich nawiertach podłoża. - ok. 10,0 m²

18. Uzupełnienie ubytków tynków zaprawą wapienno - piaskową na bazie wapna dołowanego i przesianego piasku 1:2 z dodatkiem środka plastyfikującego, barwionego w masie - ok. 30,0 m²

19. Uzupełnienie ubytków sztukaterii roślinnej i figuralnej zaprawą wapienno – piaskową j.w. barwioną w masie, metodą „z ręki”, na miejscu, z monochromią. (orientacyjny projekt przykładowych elementów sztukaterii – rys. 4 w zał.) – ok. 10,0 m²

20. Uzupełnienie ubytków polichromii metodą punktowania kropką z lawowaniem przy użyciu suchych barwników do fresku, mieszanych na palecie ze spoiwem, w dyspersji wodnej. - ok. 120,0 m². Zakres i sposób punktowania oraz sposób rozwiązania ewentualnych rekonstrukcji malarskich będą ustalane przez MKZ po całkowitym odsłonięciu malowideł.

21. Uzupełnienia i rekonstrukcje monochromii metodą punktowania kropką na lawowaniu płamą wibrującą w technice j.w. ok. 13,0 m²

22. Wykonanie pełnej dokumentacji powykonawczej; opisowej, fotograficznej, badawczej i złożenie jej w Biurze MKZ (3 egzemplarze drukowane + 1 kopia w formie cyfrowej).

Uwagi końcowe :

1. Oferent zobowiązany jest do przedstawienia zgodnego z powyższym, własnego programu prac konserwatorskich i restauratorskich, uwzględniającego proponowane do zastosowania materiały.
2. Wykonawca zobowiązuje się do stosowania materiałów najwyższej jakości i będzie je stosował zgodnie z zasadami sztuki konserwatorskiej.
3. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się zmianę materiałów konserwatorskich i restauratorskich na inne, o porównywalnych parametrach i właściwościach technicznych (przewidziane do stosowania w obiektach zabytkowych).
4. Prace konserwatorskie i restauratorskie muszą być prowadzone przez firmę posiadającą niezbędne doświadczenie i odpowiednie uprawnienia.

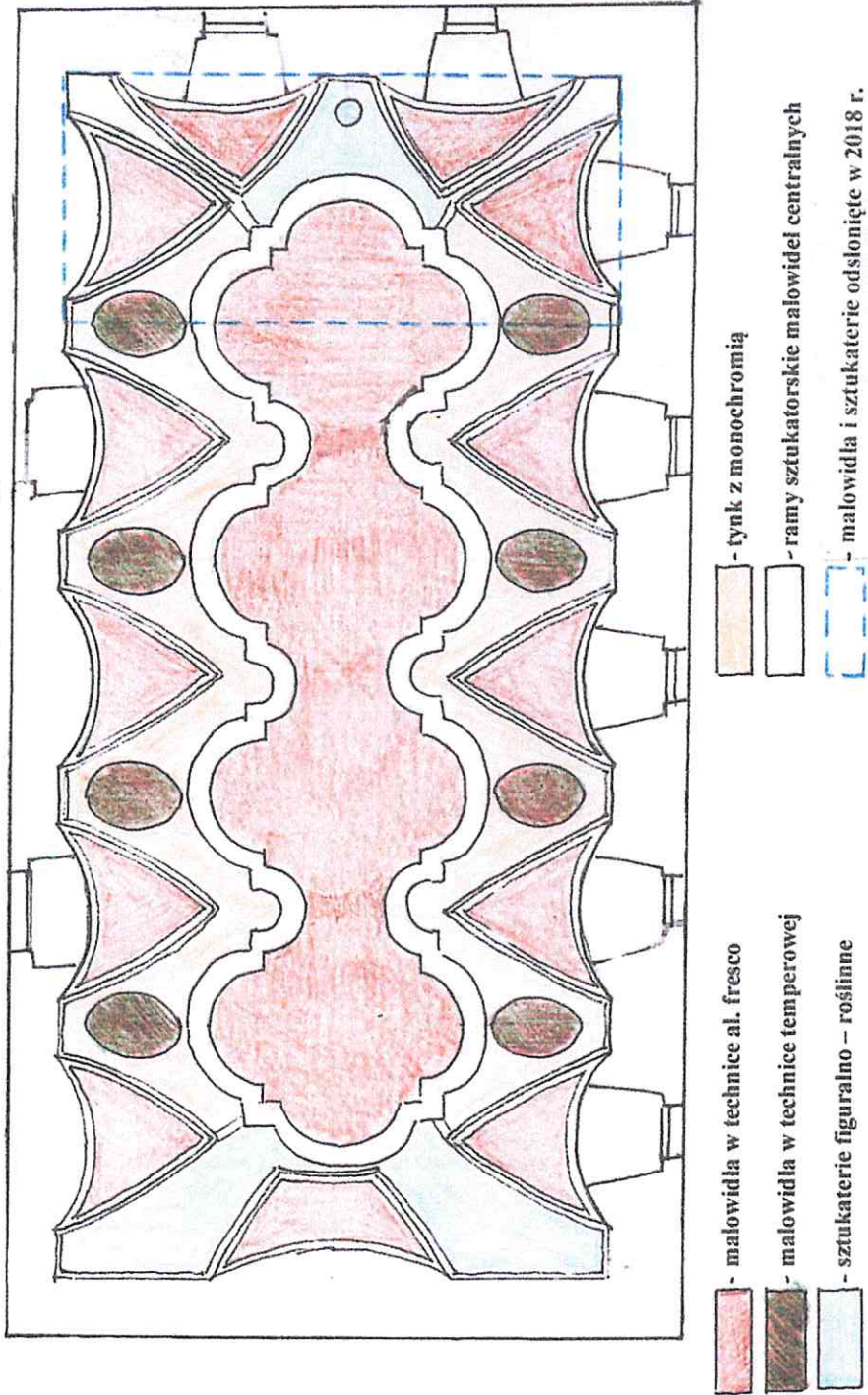

5. Prace konserwatorskie przy polichromii muszą być prowadzone przez dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki.
6. Planowane prace konserwatorskie i restauratorskie muszą być przeprowadzone pod ścisłym nadzorem konserwatorskim, zgodnie z zasadami sztuki konserwatorskiej i obowiązującymi przepisami.
7. Zakres i stopień rewaloryzacji, po odkryciu całości sklepienia należy uzgodnić z Miejskim Konserwatorem Zabytków.
8. Przy prowadzeniu prac należy bezwzględnie przestrzegać zasad BHP oraz przepisów przeciwpożarowych. Należy zachować szczególną uwagę przy pracach z materiałami chemicznymi (zwrócić uwagę na specyfikację techniczną i BHP materiałów).

mgr Andrzej Lewandowski

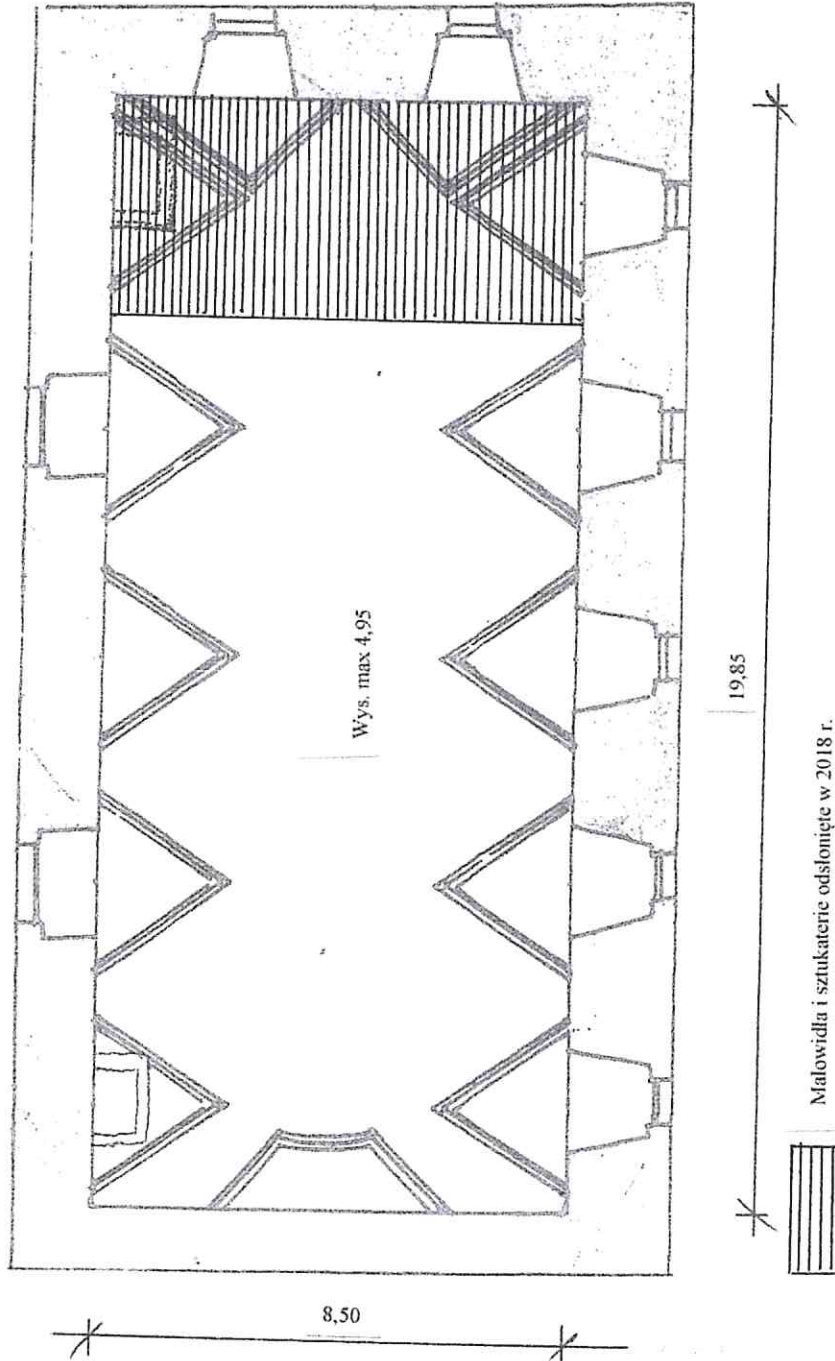
dyplomowany konserwator
dzieł sztuki

Hipotetyczna rekonstrukcja
 Układu malowideł i sztukaterii sklepienia Sali Sesyjnej Urzędu Miasta Poznania – ok. 1730 r. (dawniej Wielki Refektarz)
 (na podstawie odsłonięcia i badań partii południowej)

Rys.1

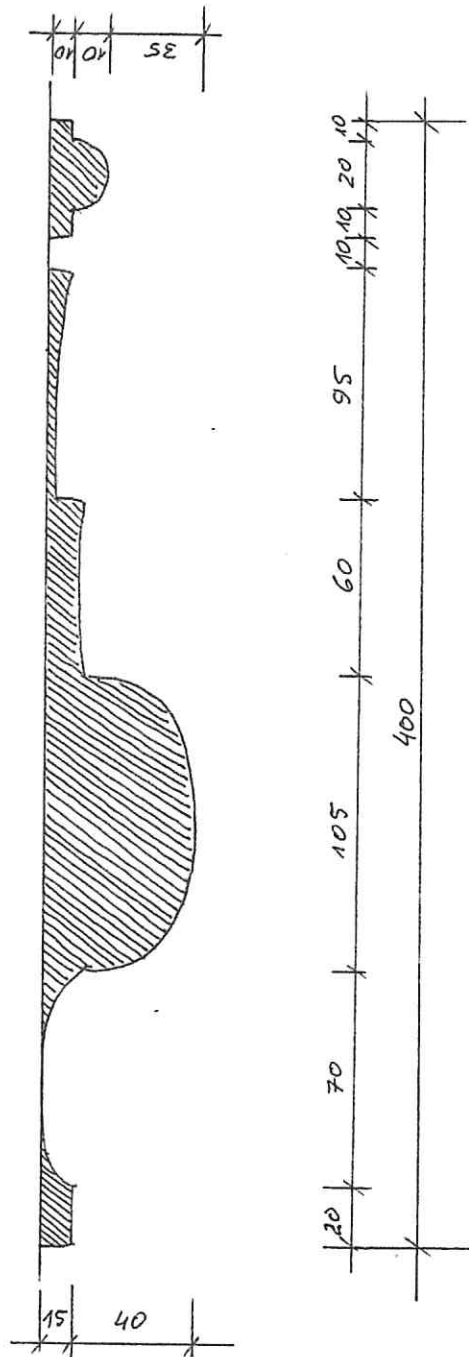
Sklepienie Sali Sesyjnej Urzędu Miasta Poznania (dawniej Wielki Refektarz)

Rys. 2

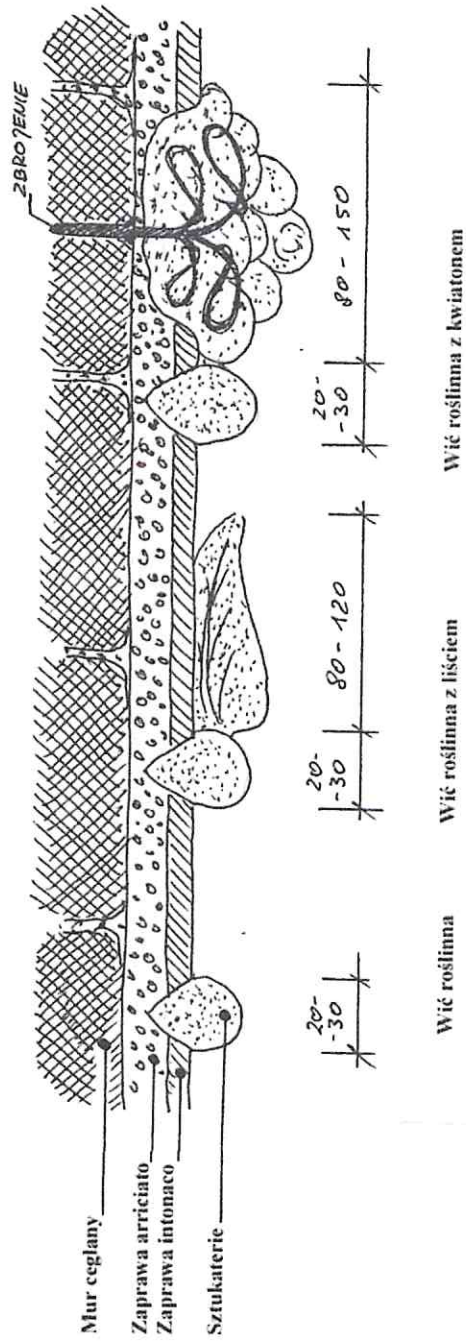
Sklepienie Sali Sesyjnej Urzędu Miasta Poznania (dawnej Wielki Refektarz)
Projekt rekonstrukcji ramy sztukatorskiej wokół głównej sceny malowidła

Szerokość - ok. 40,0 cm
Długość - ok. 47,0 mb
Technika - zaprawa wapienno - piaskowa ze zbrojeniem, zacierka wapienna.

Rys. 3

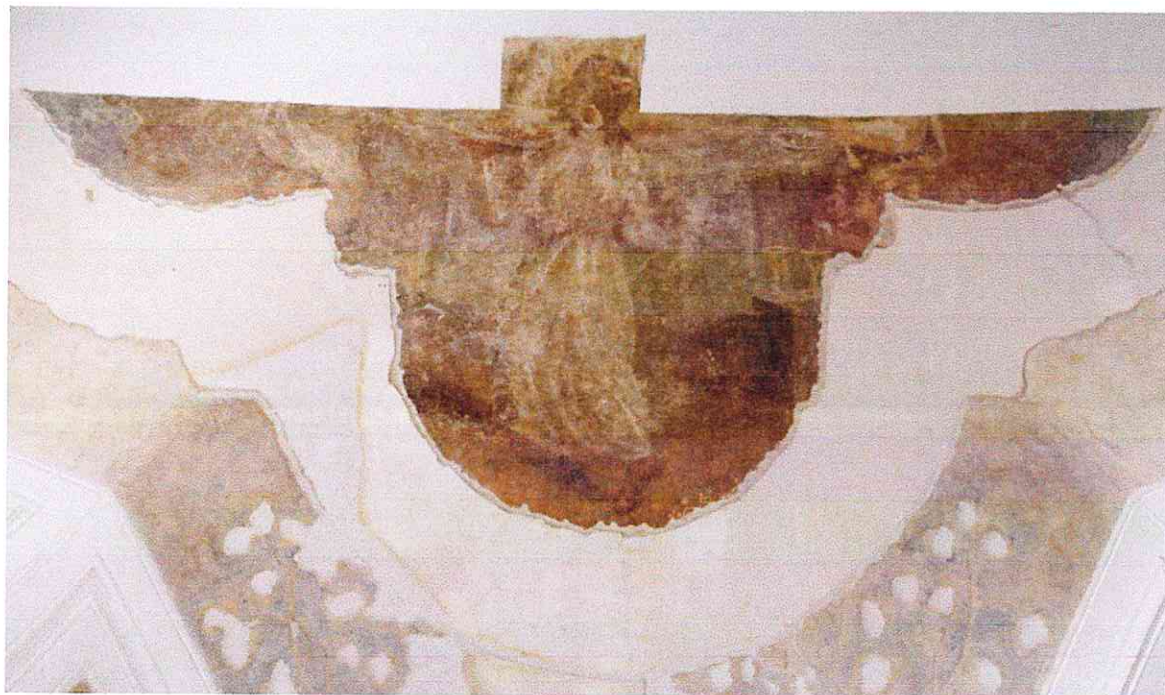
Sklepienie Sali Sesyjnej Urzędu Miasta Poznania (dawniej Wielki Refektarz)
 Przykłady rekonstrukcji sztukaterii roślinnych na wysklepku pd. i pn.

Rys. 4

Fot.1. Urząd Miasta Poznania, Sala Sesyjna, (dawniej Wielki Refektarz),
Widok partii południowej
Stan po odsłonięciu w 2018 roku części malowideł ściennych i sztukaterii – ok. 1730r.

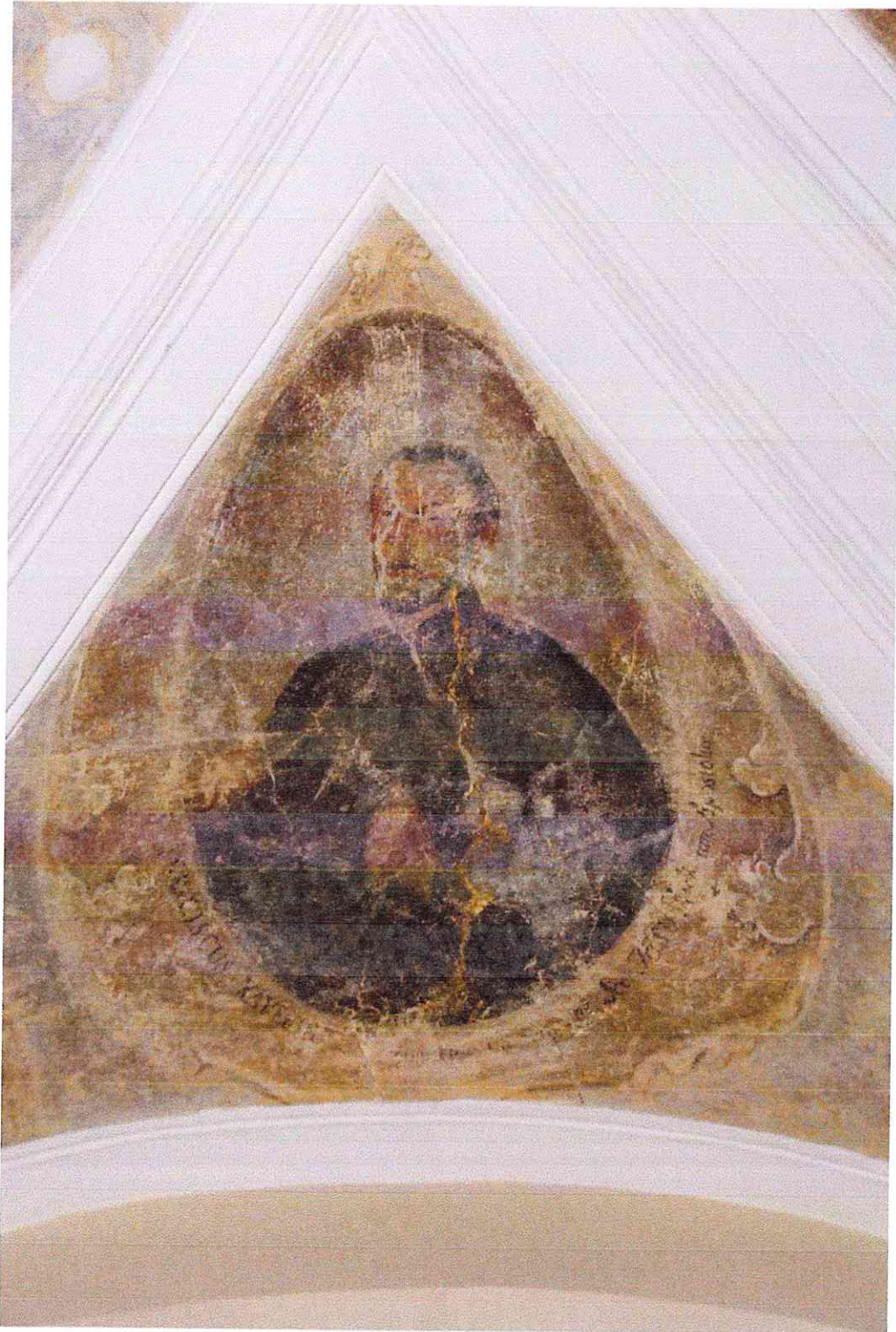

Fot. 2. Fragment sceny centralnej po odsłonięciu.
Widoczny szeroki, wytynkowany wtórnie pas obiegający scenę od dołu – ślad po
skutej, monumentalnej ramie sztukatorskiej.

Fot. 3. Detal sceny centralnej

Handwritten signature in blue ink.

Fot.4. Luneta pd – zach z wizerunkiem Św. Franciszka Ksawerego.
Widoczne pęknięcia zapraw (również z przesunięciem lica) i liczne, płytkie
ubytki zaprawy wraz z warstwą malarską.

DL

Fot.5. Detal wizerunku Św. Franciszka Ksawerego

A blue handwritten signature or mark, consisting of a stylized, cursive letter 'A' followed by a horizontal line.

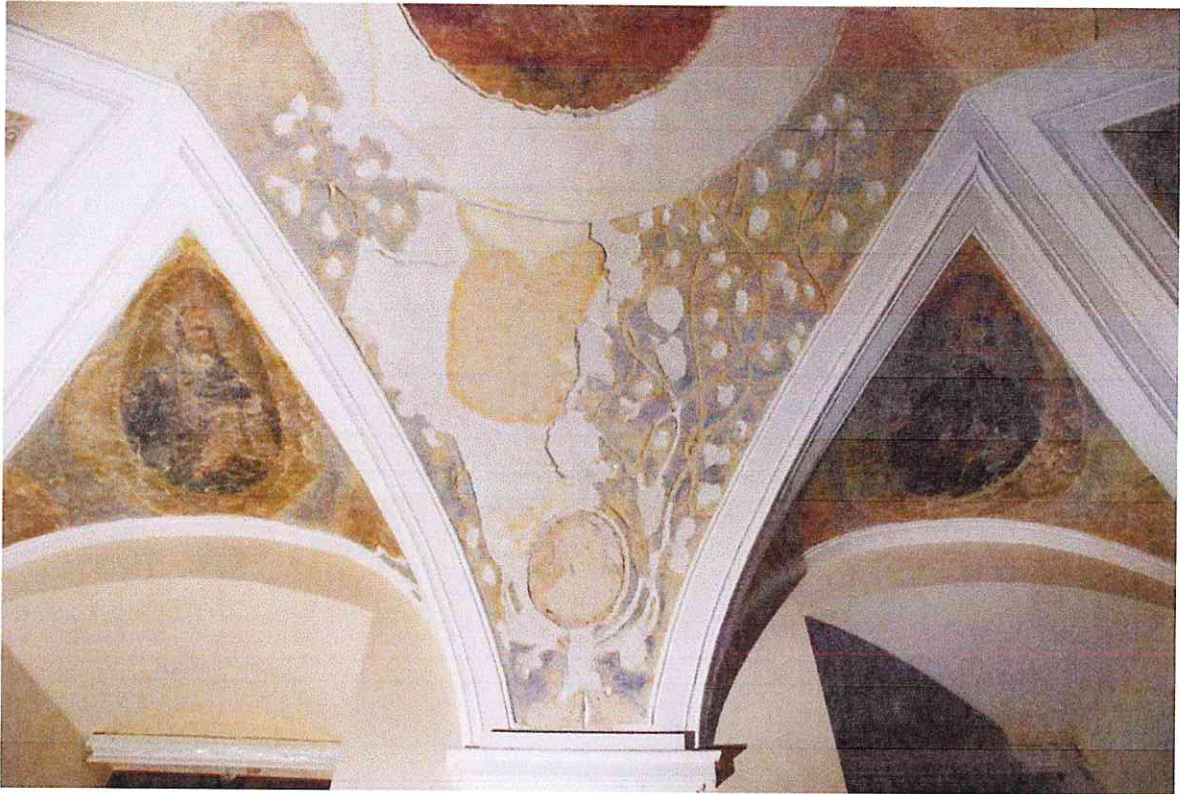

Fot.6. Wysklepek zachodni z częściowo odsłoniętym wizerunkiem kardynała.
Widoczne na całej powierzchni liczne ubytki warstwy malarskiej wraz z
zewnątrzną warstwą zaprawy

Fot.7. Detal wizerunku kardynała

A blue ink signature or handwritten mark, consisting of several overlapping loops and a long, sweeping tail, located in the bottom right corner of the page.

Fot.8. Wysklepek południowy – sztukateria roślinna.
Widoczny negatyw wici roślinnej, liści i kwiatów odcisnięty w tynku. Partia silnie osłabiona strukturalnie i spękana. W dolnej partii tondo z rysunkiem popiersia Marii.

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke, located in the lower right quadrant of the page.

Fot.9. Detal - Tondo z rysunkiem Marii wrytym w suchym tynku.

A blue ink signature or mark, consisting of several overlapping loops and a final flourish extending to the right. It is positioned in the lower right quadrant of the page.